



## **Vykonávacie usmernenia**

# **Stratégia pre inklúziu a rozmanitosť v rámci programu Erasmus+ a Európskeho zboru solidarity**

**Verzia 1 – 29. 4. 2021**

## **EURÓPSKA KOMISIA**

Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru  
*Európska komisia*

*B-1049 Brusel*

© Európska únia, 2021

Opakované použitie je povolené len s uvedením zdroja.

Pravidlá opakovaného použitia dokumentov Európskej komisie sa riadia rozhodnutím 2011/833/EÚ (Ú. v. EÚ L 330, 14.12.2011, s. 39).

**Vykonávacie usmernenia**  
**Stratégia pre inklúziu**  
**a rozmanitosť v rámci programu**  
**Erasmus+ a Európskeho zboru**  
**solidarity**

Verzia 1 – 29. 4. 2021

# Obsah

Obsah 4	
1. Úvod.....	6
2. Súvislosti .....	6
a) Politický rámec a hnacie sily .....	6
b) Spoločenský kontext.....	7
c) Nadviazanie na skúsenosti z predchádzajúcich programov .....	7
3. Ciele stratégie.....	8
4. Vymedzenie pojmov .....	9
a) Cieľové skupiny .....	9
b) Prekážky pri prístupe a oslovovaní.....	9
i) Zdravotné postihnutie.....	9
ii) Zdravotné problémy .....	10
iii) Prekážky súvisiace so systémami vzdelávania a odbornej prípravy .....	10
iv) Kultúrne rozdiely .....	10
v) Sociálne prekážky .....	10
vi) Hospodárske prekážky .....	10
vii) Prekážky súvisiace s diskrimináciou .....	10
viii) Geografické prekážky .....	10
c) Výklad rozmanitosti .....	11
5. Programové mechanizmy na podporu inklúzie a rozmanitosti .....	11
a) Inklúzia a rozmanitosť ako priority v procese posudzovania .....	11
b) Prístupnosť programov a ich ústretovosť voči používateľom .....	11
c) Prípravné návštevy .....	11
d) Posilnené mentorstvo.....	12
e) Vyčlenená finančná podpora .....	12
f) Menšie akcie s jednoduchším prístupom .....	12
g) Možnosti postupného budovania kapacity .....	13
h) Formát projektov a trvanie mobility .....	13
i) Európske aktivity na miestnej úrovni .....	13
j) Online výmeny .....	13
k) Podpora výučby jazykov .....	13
6. Úloha organizácií pri príprave a zavádzaní projektov a nadväzovaní na ne.....	13
a) Vytváranie sietí a budovanie kapacity na účely inklúzie a rozmanitosti .....	14
b) Spravodlivý a transparentný výber účastníkov .....	14
c) Zvyšovanie informovanosti a osвета .....	14
d) Príprava a podpora účastníkov vo všetkých fázach projektu .....	15
i) Pred projektom .....	15
ii) Počas projektu .....	15
iii) Po projekte.....	15
e) Nabádanie k účasti v komunite a jej podpora .....	16
7. Úloha národných agentúr, podporných centier a Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA) .....	16
a) Informovanie a zvyšovanie povedomia.....	16
b) Podporný prístup .....	17
c) Strategická akcia.....	17
d) Pracovník pre inklúziu .....	17
e) Odborná príprava a vytváranie sietí pre organizácie, zamestnancov národných agentúr a odborných hodnotiteľov .....	17
f) Monitorovanie a podávanie správ .....	18

g)	Synergie s inými programami .....	18
8.	Inšpirácia z úspešných skúseností a osvedčených postupov .....	18

# 1. Úvod

Zásady rovnosti a inkluzívnosti sú súčasťou základných hodnôt Európskej únie. Spoločnosť je zároveň v mnohých ohľadoch čoraz rozmanitejšia. V dôsledku toho je nevyhnutnejšie učiť sa orientovať v rozmanitosti a vytvárať inkluzívne a súdržné spoločnosti v Európe. Kľúčovými programami, ktoré k tomu môžu prispieť, sú programy EÚ Erasmus+ a Európsky zbor solidarity (ďalej len „programy“).

Programy Európskej únie (EÚ) by mali poskytovať príležitosti, ktoré sú dostupné pre všetkých. Niektorí ľudia však nemôžu v rovnakej miere využívať tieto príležitosti, pretože čelia rôznym prekážkam. Začlenenie ľudí, ktorí čelia prekážkam pri prístupe ku vzdelávaniu, k odbornej príprave a práci s mládežou alebo majú nedostatok príležitostí v týchto oblastiach, je kľúčovým cieľom viacerých politických iniciatív. Hoci sa vzdelávacie, mládežnícke a športové programy EÚ v minulosti zameriavali na inklúziu, ich hodnotenie a výskum poukazujú na potrebu ďalšieho rozšírenia prístupu a inkluzívnosti.

Impulzom na inklúziu a rozmanitosť v novej generácii programu Erasmus+ a Európskeho zboru solidarity má byť v nariadeniach o týchto nových programoch samostatná kapitola o inklúzii, v ktorej sa okrem iného od Európskej komisie vyžaduje zriadenie osobitného rámca opatrení zameraných na inklúziu, ktorým sa načrtnú hlavné pracovné oblasti v tejto súvislosti na nasledujúcich sedem rokov. Súbežne s medziinštitucionálnymi rokovaniami o nariadeniach, ktorými sa zriadujú tieto dva programy, a s cieľom zabezpečiť, aby nové programy zahŕňali tento dôležitý horizontálny rozmer už od začiatku, sa spolu s členskými štátmi, národnými agentúrami pre Erasmus+ a Európsky zbor solidarity a s Európskou výkonnou agentúrou pre vzdelávanie a kultúru (EACEA), sieťami, mimovládnyimi organizáciami, odborníkmi a koncovými prijímateľmi vrátane osôb s nedostatkom príležitostí pracuje na inkluzívnejšom programe Erasmus+ a Európskom zbore solidarity.

Tento dokument je výsledkom procesu spolupráce, pričom nadväzuje na skúsenosti z rôznych oblastí programov a podporuje medzi nimi vzájomnú inšpiráciu a motiváciu. Obsahuje spoločné vymedzenie pojmov v rôznych sektoroch, cieľové skupiny a konkrétne ciele v oblasti inklúzie a bol vypracovaný v úzkej spolupráci s národnými agentúrami pre Erasmus+ a Európsky zbor solidarity a inými externými zainteresovanými stranami, aby bol program Erasmus+ a Európsky zbor solidarity dostupný aj pre osoby s nedostatkom príležitostí.

Dokument sa zaoberá týmito aspektmi: v časti 2 sa podrobne vysvetľuje politické pozadie v nadväznosti na skúsenosti v relevantných oblastiach z predchádzajúcich programov. Ciele stratégie sa podrobnejšie uvádzajú v časti 3.

Časť 4 obsahuje vymedzenie potrebných pojmov, zatiaľ čo opatrenia dostupné v rámci programov zamerané na zaistenie ich maximálnej prístupnosti sú načrtnuté v častiach 5 a 6. Časť 7 obsahuje usmernenia pre národné agentúry, podporné centrá a Európsku výkonnú agentúru pre vzdelávanie a kultúru k tomu, ako uplatňovať stratégiu na činnosti podporované v rámci programov. Príklady osvedčených postupov a tipy, ako čo najlepšie využívať príslušné nástroje, sa uvádzajú v časti 8.

## 2. Súvislosti

### a) Politický rámec a hnacie sily

Zásady rovnosti a inkluzívnosti sú súčasťou základných hodnôt EÚ a sú zakotvené v zmluvách EÚ<sup>1</sup>: „Únia dodržiava pri všetkých svojich činnostiach zásadu rovnosti občanov, ktorým sa dostáva rovnakej pozornosti zo strany jej inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr.“

Začlenenie ľudí, ktorí čelia prekážkam pri prístupe ku vzdelávaniu, k odbornej príprave a práci s mládežou alebo majú nedostatok príležitostí v týchto oblastiach, je kľúčovým cieľom iniciatívy

---

<sup>1</sup> Článok 9 konsolidovaného textu.

Komisie týkajúcej sa Európskeho vzdelávacieho priestoru<sup>2</sup>, ako aj stratégie EÚ pre mládež<sup>3</sup> a európskych cieľov v oblasti mládeže<sup>4</sup>. V Európskom pilieri sociálnych práv sa uvádza, že „každý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie“<sup>5</sup>. To je takisto v súlade s Agendou Organizácie Spojených národov 2030 pre udržateľný rozvoj<sup>6</sup>, ktorej cieľom je okrem iného „zabezpečiť inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie a príležitosti celoživotného vzdelávania pre všetkých“.

Európska rada<sup>7</sup> v tejto súvislosti zdôraznila, že „vzdelávanie a kultúra majú kľúčový význam pri budovaní inkluzívnej a súdržnej spoločnosti“ a v tomto duchu vyzvala členské štáty, Radu ministrov a Európsku komisiu, aby naďalej vyvíjali úsilie s cieľom „zintenzívniť mobilitu a výmeny, a to aj prostredníctvom výrazne posilnených, inkluzívnych a rozšírených“ programov.

Šport je takisto rámcom pre osobné, sociálne a vzdelávacie zručnosti a presadzovanie tolerancie, solidarity, inkluzívnosti, ako aj ďalších športových hodnôt a hodnôt EÚ. Jedným z cieľov nového pracovného plánu EÚ pre šport je zvýšiť zapojenie sa do športu a zdraviu prospešných pohybových aktivít s cieľom propagovať aktívny životný štýl šetrný k životnému prostrediu, sociálnu súdržnosť a aktívne občianstvo.

V tomto politickom kontexte a so zohľadnením podnetov od zainteresovaných strán vychádzajú všetky príležitosti, ktoré programy poskytujú jednotlivcom a organizáciám z celej EÚ a mimo EÚ, zo zásady, že programy by mali byť prístupné pre všetkých<sup>8</sup> bez ohľadu na prekážky, ktorým môžu ľudia čeliť, aby sa na nikoho nezabudlo a aby sa spoločnosť stala inkluzívnejšou, spravodlivejšou, ekologickejšou a digitálne zručnejšou.

## **b) Spoločenský kontext**

Spoločnosť je v mnohých ohľadoch čoraz rozmanitejšia (kultúry, schopnosti, sociálne skupiny, sexualita, politické názory, identita, vzdelávanie, odborná príprava, úrovne gramotnosti atď.). V dôsledku toho je nevyhnutnejšie učiť sa orientovať v rozmanitosti a vytvárať inkluzívne a súdržné spoločenské systémy prostredníctvom informálnych, formálnych a neformálnych vzdelávacích činností. Víziou Európy je poskytovať podporu potrebnú na riešenie výziev, ktorým ľudia môžu v tomto procese čeliť.

Moderné spoločnosti a politické systémy sa opierajú o začlenenie a aktívnu účasť občanov na demokratickom procese a verejnom živote bez ohľadu na ich pôvod alebo situáciu<sup>9</sup>. V tejto súvislosti môže účasť na programoch prispieť k rozvíjaniu zmyslu pre spoločné občianstvo a podporovať väčšie zapájanie sa do spoločnosti, ako vyplýva z hodnotenia programu Erasmus+ v polovici jeho trvania za roky 2014 – 2020 a z viacerých výskumných činností<sup>10</sup>.

## **c) Nadviazanie na skúsenosti z predchádzajúcich programov**

Programy EÚ v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu v rokoch 1987 až 2020 využilo viac ako 10 miliónov účastníkov. Od roku 2014 do roku 2017 predstavoval podiel osôb s nedostatkom príležitostí v priemere 11,5 % celkového počtu účastníkov<sup>11</sup> vo všetkých sektoroch programov. Boli však medzi nimi značné rozdiely. Napríklad do mládežníckych

<sup>2</sup> Oznámenie Európskej Komisie COM(2018) 268 z 22. mája 2018.

<sup>3</sup> Uznesenie Rady 14080/18 z 15. novembra 2018 o stratégii Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027.

<sup>4</sup> [https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals\\_en](https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en).

<sup>5</sup> [https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles\\_sk](https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sk).

<sup>6</sup> [https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals\\_sk](https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_sk)

<sup>7</sup> Závery z jej zasadnutia z 14. – 15. decembra 2017.

<sup>8</sup> [Odkaz na právne rámce].

<sup>9</sup> Európsky panel odborníkov pre vzdelávanie a odbornú prípravu – dokument o otázke inklúzie a občianstva (fórum z 24. januára 2019).

<sup>10</sup> Napríklad v oblasti mládeže: [www.researchyouth.eu](http://www.researchyouth.eu); vysokoškolského vzdelávania: [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-19-2548\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2548_en.htm).

<sup>11</sup> Zdroj: správa Komisie [COM(2018) 50] Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o hodnotení programu Erasmus+ v polovici jeho trvania (2014 – 2020), s. 2.

projektov bolo zapojených až 30 % mladých ľudí s nedostatkom príležitostí, zatiaľ čo jeden z troch športových projektov sa zaoberal otázkami spojenými so sociálnym začlenením. Hoci sa podľa predložených správ v rámci programu Erasmus+<sup>12</sup> dosiahli lepšie výsledky ako pri jeho predchodcoch, pokiaľ ide o zapojenie osôb s nedostatkom príležitostí, v hodnotení programu v polovici jeho trvania sa poukázalo na potrebu ďalšieho rozšírenia prístupu a inkluzívnosti<sup>13</sup>.

Predchádzajúce programy neobsahovali vymedzenie pojmov spoločné pre rôzne sektory, cieľové skupiny a konkrétne ciele súvisiace s inklúziou. V dôsledku toho bolo značne zložité zmysluplne porovnávať údaje v jednotlivých sektoroch a stanoviť komplexné stratégie na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ.

Na európskej úrovni sa stanovili strategické smerovania v oblasti inklúzie a rozmanitosti a spôsob, akým sa vykonávali na vnútroštátnom základe, sa v jednotlivých krajinách líšil. Prijímatelia však niekedy uvádzali<sup>14</sup>, že existuje priestor na zlepšenie komunikácie a koordinácie v rámci projektov vo veciach inklúzie bez ohľadu na to, či sú podporené akciami riadenými Európskou výkonnou agentúrou pre vzdelávanie a kultúru (EACEA) v Bruseli alebo národnými agentúrami pre Erasmus+ v rôznych programových krajinách zúčastnených na programoch.

Spoločný strategický prístup k inklúzii a rozmanitosti poskytuje možnosť nadviazať na skúsenosti s inklúziou v každej oblasti a podporuje vzájomnú inšpiráciu a motiváciu medzi oblasťami. Výsledkom je táto komplexná stratégia pre program Erasmus+ a Európsky zbor solidarity na roky 2020 – 2027. V rámci stratégie sa môžu využívať znalosti a skúsenosti národných agentúr, podporných centier a výkonnej agentúry.

### 3. Ciele stratégie

Cieľom tejto stratégie je pomôcť vytvárať spravodlivé príležitosti na prístup k týmto programom pre každého. To by sa malo dosiahnuť riešením prekážok, ktorým rôzne cieľové skupiny (opísané ďalej v texte) môžu čeliť pri prístupe k týmto príležitostiam v Európe a mimo nej. Stratégia predstavuje podporný rámec pre projekty v oblasti inklúzie a rozmanitosti podporované v rámci programov Erasmus+ a Európsky zbor solidarity.

Okrem toho je cieľom stratégie podporovať rozmanitosť každého druhu ako cenný zdroj vzdelávania a poskytnúť stranám zainteresovaným na programe, najmä organizátorom a účastníkom projektov, možnosť pozitívne spolupracovať s rozličnými ľuďmi z rôzneho prostredia na všetkých druhoch projektov.

To by malo v konečnom dôsledku viesť k zvýšeniu množstva a kvality projektov, do ktorých sa buď priamo zapájajú osoby s nedostatkom príležitostí, alebo ktoré sa zameriavajú na otázky inklúzie a rozmanitosti. Oba druhy projektov zamerané na podporu inklúzie a rozmanitosti by mali priniesť pozitívnu zmenu osobám s nedostatkom príležitostí a spoločnosti, a tým v konečnom dôsledku prispieť k zníženiu nerovnosti.

Cieľom stratégie je dosiahnuť tento zámer:

1. stanovením spoločného výkladu pojmu „osoba s nedostatkom príležitostí“, teda koho možno za takúto osobu považovať, a vytvorením jasného rámca pre začlenenie takýchto ľudí do programov;
2. posilnením záväzku k inklúzii a rozmanitosti u všetkých aktérov v akciách programov a pozitívneho prístupu k rozmanitosti pri všetkých druhoch projektov;
3. podporovaním prijímateľských organizácií pri vytváraní kvalitnejších projektov, do ktorých sa zapájajú osoby s nedostatkom príležitostí (napr. poskytovaním odbornej prípravy, nástrojov, finančných prostriedkov, koučingu atď.);
4. znižovaním prekážok účasti osôb s nedostatkom príležitostí na programoch a pomáhaním uchádzačom a potenciálnym uchádzačom pri prekonávaní týchto prekážok, ako aj vytváraním vhodných podmienok na vzdelávanie, prácu alebo dobrovoľnícku činnosť tým, že sa budú riešiť ich potreby súvisiace s podporou;

<sup>12</sup> Keďže Európsky zbor solidarity bol zriadený ako samostatný program v októbri 2018, zmysluplné posúdenie jeho inkluzívnosti možno vykonať až v programovom období 2021 – 2027.

<sup>13</sup> Pozri poznámku pod čiarou č. 11.

<sup>14</sup> Napr. závery zo stretnutia tematického zoskupenia EACEA z októbra 2017.



5. podporovaním uznávania skúseností a kompetencií, ktoré nadobudli osoby s nedostatkom príležitostí v programoch a ľudia, ktorí s nimi pracovali;
6. zabezpečením toho, aby sa zameranie na inklúziu a rozmanitosť zohľadňovalo vo všetkých fázach riadenia programov a životného cyklu projektov: pred (propagácia, nadväzovanie kontaktu, podpora, posúdenie atď.), počas (výber účastníkov, príprava, realizácia, výsledky atď.) a po projekte (hodnotenie, šírenie a využitie výsledkov projektov, nadväzujúce činnosti atď.);
7. zviditeľňovaním inklúzie a rozmanitosti a ich úlohy pri vysokokvalitnom vykonávaní programov Erasmus+ a Európsky zbor solidarity.

Tieto ciele a opatrenia majú dopĺňať a podrobne vysvetľovať vymedzenie pojmov a ciele stanovené v právnych základoch programov<sup>15</sup>.

## 4. Vymedzenie pojmov

### a) Cieľové skupiny

V nariadeniach, ktorými sa zriaďujú programy Erasmus+ a Európsky zbor solidarity sa „(mladí) ľudia s nedostatkom príležitostí“ vymedzujú ako „(mladí) ľudia, ktorí čelia prekážkam, ktoré im bránia v tom, aby mali účinný prístup k príležitostiam v rámci programu z ekonomických, zo sociálnych, z kultúrnych, geografických alebo zo zdravotných dôvodov, pre ich migrancký pôvod alebo z dôvodov, ako sú zdravotné postihnutie a ťažkosti vo vzdelávaní, alebo z akéhokoľvek iného dôvodu, ktorý by mohol viesť k diskriminácii na základe článku 21 Charty základných práv Európskej únie“<sup>16</sup>.

Preto sú hlavnými cieľovými skupinami tejto stratégie osoby s nedostatkom príležitostí v živote, čo ich stavia do znevýhodnenej situácie v porovnaní s ich rovesníkmi, pokiaľ ide o účasť na programoch a/alebo systémoch vzdelávania a odbornej prípravy. Títo ľudia sa môžu ocitnúť v takejto znevýhodnenej situácii z dôvodu jedného alebo viacerých faktorov vylúčenia uvedených v nasledujúcom zozname.

Tieto faktory môžu sťažovať prístup k príležitostiam v rámci programov, najmä v súvislosti s určitými štruktúrami a postupmi pri oslovovaní, komunikácii a navrhovaní projektov, a tým sa stávajú prekážkami. To, či by mal konkrétny projekt alebo účastník dostávať dodatočnú podporu v súvislosti s inklúziou a rozmanitosťou, závisí od situácie a je na uvážení skúsených kompetentných zamestnancov, pričom sa zohľadňuje spätná väzba a informácie poskytnuté účastníkom (účastníkmi).

### b) Prekážky pri prístupe a oslovovaní

Doterajšie skúsenosti pomáhajú identifikovať hlavné prekážky, ktoré môžu brániť osobám s nedostatkom príležitostí, aby sa viac zapájali do programov ako účastníci. Zoznam týchto prípadných prekážok, ktorý sa uvádza ďalej, nie je úplný a má slúžiť ako referencia pri vykonávaní opatrení na zlepšovanie prístupnosti osôb s nedostatkom príležitostí a efektívnosti pri ich oslovovaní. Tieto prekážky im môžu tak jednotlivo, ako vo vzájomných kombináciách brániť v účasti.

### i) Zdravotné postihnutie

Patrí sem fyzické, mentálne, intelektuálne alebo zmyslové postihnutie, ktoré v kombinácii s rôznymi prekážkami môže niektorým ľuďom brániť v plnej a účinnej účasti na živote spoločnosti za rovnakých podmienok, aké majú iní ľudia<sup>17</sup>.

<sup>15</sup> Ukazovatele poskytujúce informácie o pokroku pri dosahovaní všeobecných a špecifických cieľov programu sú uvedené v prílohe k príslušným nariadeniam.

<sup>16</sup> Hoci sa tieto texty zakladajú na politickej dohode medzi spoluzákonomdarcami, tieto dve nariadenia sú v čase písania dokumentu v procese schvaľovania spolurozhodovaním, z čoho vyplýva, že text, na ktorý sa odkazuje pri obidvoch z nich, by sa mal považovať za pracovnú verziu, až kým oficiálne nenadobudnú účinnosť.

<sup>17</sup> Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím:

<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

## **ii) Zdravotné problémy**

Prekážky môžu vyplývať zo zdravotných problémov, ako sú vážne ochorenia, chronické choroby alebo akékoľvek iné fyzické alebo mentálne stavy brániace v účasti na programe.

## **iii) Prekážky súvisiace so systémami vzdelávania a odbornej prípravy**

Prekážkam môžu čeliť jednotlivci, ktorí majú z rôznych dôvodov ťažkosti pri dosahovaní uspokojivých výsledkov v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, osoby, ktoré nie sú zamestnané ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, a dospelí s nízkou úrovňou zručností. Hoci svoju úlohu môžu zohrávať aj iné faktory, tieto ťažkosti vo vzdelávaní, ktoré môžu súvisieť aj s osobnou situáciou, väčšinou vyplývajú zo systému vzdelávania, ktorý vytvára štrukturálne obmedzenia a/alebo plne nezohľadňuje osobitné potreby jednotlivca. Jednotlivci môžu čeliť prekážkam v účasti aj vtedy, keď štruktúra učebných plánov sťažuje mobilitu v oblasti vzdelávania alebo odbornej prípravy v zahraničí ako súčasť ich štúdia.

## **iv) Kultúrne rozdiely**

Hoci kultúrne rozdiely môžu vnímať ako prekážky ľudia s akýmkoľvek pôvodom, osobitne môžu uvedené rozdiely vplývať na osoby s nedostatkom príležitostí. Takéto rozdiely môžu predstavovať významné prekážky v oblasti vzdelávania vo všeobecnosti, o to viac však pre ľudí s prisťahovaleckým alebo utečeneckým pôvodom (najmä pre novopríchodzích migrantov), ľudí patriacich k národnostnej alebo etnickej menšine, používateľov posunkového jazyka, ľudí, ktorí majú ťažkosti s jazykovým prispôbením a kultúrnou inklúziou atď. Vystavenie cudzím jazykom a kultúrnym rozdielom pri účasti na akýchkoľvek aktivitách programu môže jednotlivcov odrádzať a do istej miery obmedzovať prínosy vyplývajúce z ich účasti. Takéto kultúrne rozdiely môžu dokonca celkom odradiť potenciálnych účastníkov od podania žiadosti o podporu v rámci programov, čiže predstavujú prekážku pre vstup.

## **v) Sociálne prekážky**

Prekážkou môžu byť ťažkosti so sociálnou adaptáciou, ako sú obmedzené spoločenské kompetencie, antisociálne alebo vysokorizikové správanie, (bývalí) páchatelia priestupkov, (bývalí) užívatelia drog alebo alkoholu či sociálna marginalizácia.

Ďalšie sociálne prekážky môžu vyplývať z rodinných pomerov, napr. ak ide o prvého člena rodiny, ktorý získal prístup k vysokoškolskému vzdelaniu, alebo o rodiča (najmä osamelého rodiča), opatrovateľa, živateľa alebo sirotu, alebo ak osoba bola alebo v súčasnosti je v ústavnej starostlivosti.

## **vi) Hospodárske prekážky**

Prekážku môže predstavovať hospodárska nevýhoda, ktorou môže byť nízka životná úroveň, nízky príjem, štúdium popri zamestnaní, závislosť od systému sociálneho zabezpečenia v prípade dlhodobej nezamestnanosti, problematické situácie alebo chudoba, bezdomovstvo, dlhy alebo finančné problémy atď.

Ďalšie ťažkosti môžu vyplývať z obmedzenej prenosnosti služieb (najmä podpory pre osoby s nedostatkom príležitostí), ktoré musia byť mobilné, aby ich účastníci mohli využívať pri odchode na vzdialené miesto alebo do zahraničia.

## **vii) Prekážky súvisiace s diskrimináciou**

Prekážky sa môžu vyskytnúť v dôsledku diskriminácie spojenej s rodom (rodová identita, rodové vyjadrenie atď.), vekom, etnickým pôvodom, náboženstvom a vierou, so sexuálnou orientáciou, zdravotným postihnutím alebo s prierezovými faktormi (kombinácia jednej alebo viacerých uvedených prekážok súvisiacich s diskrimináciou).

## **viii) Geografické prekážky**

Prekážku môže predstavovať život vo vzdialených alebo vidieckych regiónoch, na malých ostrovoch alebo v okrajových/najvzdialenejších regiónoch, na predmestiach, v oblastiach s obmedzenou ponukou služieb (obmedzená verejná doprava, nedostatočné zariadenia) alebo v menej rozvinutých oblastiach v tretích krajinách atď.

### **c) Výklad rozmanitosti**

Rozmanitosťou sa v kontexte tejto stratégie označujú rozdiely všetkých druhov. Niektoré druhy rozmanitosti sú zjavnejšie než iné, ako napríklad etnický pôvod, náboženstvo, kultúra a jazyk. Rozmanitosť však siaha za hranice týchto aspektov. Znamená takisto rôzne schopnosti (postihnutia), úrovne vzdelania, sociálne prostredia, hospodárske situácie, zdravotné stavy alebo miesto pôvodu, ako sa uvádza vo vymedzení pojmu „osoby s nedostatkom príležitostí“. Cieľom tohto dokumentu je prijať a oslavovať rozmanitosť, aby sa rozdiely stali pozitívnym zdrojom vzdelávania, a nie dôvodom na negatívnu konkurenciu a predsudky. Účastníci a organizácie zapojené do programov Erasmus+ a Európsky zbor solidarity by mali byť vybavení kompetenciami potrebnými na to, aby pracovali s rozmanitosťou a čo najviac ťažili z toho, čím rozmanitosť obohacuje program. Podporí to pozitívne interakcie medzi ľuďmi zo všetkých oblastí života a v konečnom dôsledku zlepši situáciu osôb s nedostatkom príležitostí.

## **5. Programové mechanizmy na podporu inklúzie a rozmanitosti**

Formáty činností aktívne vytvárajú osobnú interakciu a interakciu online medzi ľuďmi s rôznym pôvodom (kultúrami, schopnosťami, názormi atď.). Programy ponúkajú metodiku, štruktúry a siete, ktoré podporujú a umožňujú pozitívne osobné stretnutia počas týchto aktivít. Nadobudnuté kompetencie pomáhajú ľuďom orientovať sa v rozmanitosti po návrate z aktivity a prispievajú k sociálnej súdržnosti. V rámci všetkých činností by sa mal podporovať dialóg medzi nemarginalizovanými ľuďmi a osobami s nedostatkom príležitostí, okrem iného s cieľom prispieť k tomu, aby sa osoby s nedostatkom príležitostí necítili stigmatizovaní pre ich pôvod.

Programy zahŕňajú najmä nasledujúce prvky a mechanizmy na podporu a rozvíjanie inklúzie a rozmanitosti.

### **a) Inklúzia a rozmanitosť ako priority v procese posudzovania**

V rámci oboch programov sú inklúzia a rozmanitosť súčasťou kritérií pre výber uchádzačov o finančné prostriedky a udelenie finančnej podpory. V procese udeľovania grantov by sa mali uprednostňovať kvalitné projekty, ktoré sa aktívne zaoberajú inklúziou a rozmanitosťou a do ktorých sa zapájajú účastníci s nedostatkom príležitostí, noví záujemcovia a organizácie na najnižšej úrovni.

Aktívne uplatňovanie zásad inklúzie a rozmanitosti rovnako tvorí súčasť počiatočného posúdenia žiadostí o akreditáciu akcií v oblasti mobility, ako aj súčasť kritérií pre nepretržité posudzovanie akreditovaných prijímateľov. Aby sa lepšie identifikoval potenciál, uplatňovali a poskytovali usmernenia k projektom zameraným na podporu inklúzie a rozmanitosti, hodnotitelia dostávajú osobitné usmernenia a špecifické príležitosti na odbornú prípravu.

### **b) Prístupnosť programov a ich ústretovosť voči používateľom**

Cieľom obidvoch programov je uplatňovať prístup ústretový voči používateľovi vytvorením jasnejších, kratších a zrozumiteľnejších programových usmernení, mechanizmov podávania žiadostí a správ, dokumentov a formulárov. V prípade potreby to zahŕňa používanie rôznych jazykov a formátov, ako aj zabezpečenie používateľskej ústretovosti a prístupnosti digitálnych vzdelávacích prostredí. Online platformy (napr. eTwinning, School Education Gateway, Európsky portál pre mládež, EPAL a mobilná aplikácia Erasmus+) sú navrhnuté tak, aby zabezpečovali rovnakú prístupnosť pre všetkých a uľahčovali účasť všetkým, najmä však účastníkom s nedostatkom príležitostí, napr. osobám so zrakovým postihnutím alebo ľuďom s nízkou úrovňou digitálnych zručností.

### **c) Prípravné návštevy**

V rámci financovaných projektov, najmä vtedy, keď sa do aktivít v rámci mobility zapájajú účastníci s nedostatkom príležitostí, môžu organizátori projektu uskutočňovať plánovacie návštevy organizácií hostujúcich aktivitu v inej krajine, a to v prípade potreby spolu s týmito

účastníkmi. Pri určitých akciách môže tieto návštevy podniknúť aj jednotlivý účastník sám alebo s rodinným príslušníkom, alebo so sprevádzajúcou osobou. Cieľom týchto návštev je zaistiť vysokokvalitné aktivity uľahčením a prípravou administratívnych opatrení, budovaním dôvery a porozumenia a prípravou stabilného partnerstva medzi zapojenými organizáciami. Prípravné návštevy môžu pomôcť poskytnúť personalizovanú podporu a posúdiť individuálne potreby účastníka, v prípade potreby spolu s organizátorom projektu, a súvisiace opatrenia, ktoré majú prijať zapojené organizácie.

#### **d) Posilnené mentorstvo**

„Posilnené mentorstvo“ je koncepcia označujúca zintenzívnený proces mentorstva, ktorý možno použiť na podporu účastníkov s nedostatkom príležitostí pri určitých akciách programov, ak nie sú schopní vykonávať aktivitu samostatne alebo s bežnou mentorskou alebo tútorskou podporou. Posilnené mentorstvo predstavuje užší kontakt, častejšie stretnutia a viac času na plnenie úloh. Tým sa účastníkom zaručuje postupná podpora počas projektových činností, ako aj mimo pracovného času. Posilnené mentorstvo účastníkom umožňuje dosiahnuť čo najväčšiu nezávislosť, čím prispieva k úspešnej realizácii projektu.

#### **e) Vyčlenená finančná podpora**

Programy poskytujú mechanizmy finančnej podpory<sup>18</sup>, ktoré umožňujú a podporujú inklúziu a rozmanitosť vo všetkých projektoch:

- dodatočné finančné prostriedky určené na pokrytie nákladov na akékoľvek osobitné potreby účastníkov s nedostatkom príležitostí umožňujúce účasť za rovnakých podmienok, aké majú ich rovesníci, zahŕňajúce napríklad posilnené mentorstvo alebo náklady spojené s prispôbenou dopravou a ubytovaním, osobnou asistenciou alebo osobitnou medzikultúrnou a jazykovou prípravou,
- dodatočnú finančnú podporu pre organizácie, ktoré realizujú projekty aktívne podporujúce inklúziu a rozmanitosť – konkrétne s cieľom osloviť ťažko dostupné skupiny, určenú na dodatočnú záťaž, ktorá z toho môže vyplývať, alebo na zamestnancov zameraných na podporu plnej účasti osôb s nedostatkom príležitostí na projekte,
- flexibilné a jednoducho pochopiteľné finančné mechanizmy s cieľom lepšie sa prispôbiť potrebám rôznych cieľových skupín na vnútroštátnej úrovni a využívať možné synergie s inými vnútroštátnymi/európskymi fondmi, vrátane možnosti financovať náklady spojené s individuálnymi potrebami vopred alebo priebežne s cieľom finančne odbremeniť účastníka (účastníkov) s nedostatkom príležitostí, ako aj žiadajúcu organizáciu, alebo podporiť prenosnosť vnútroštátnej podpory pri účasti na mobilite v zahraničí,
- finančné prostriedky osobitne vyčlenené na podporu menších organizácií s malými alebo žiadnymi predošlými skúsenosťami s podávaním žiadostí v rámci programov vrátane zjednodušeného a flexibilnejšieho postupu financovania.

Možnosti dodatočnej finančnej podpory by sa mali jasne vysvetliť a transparentne sprístupniť potenciálnym prijímateľom.

#### **f) Menšie akcie s jednoduchším prístupom**

Vďaka svojmu návrhu a modelom pravidiel financovania sú určité časti programov obzvlášť vhodné pre organizácie s menšou administratívnou kapacitou (ako to niekedy býva v prípade

---

<sup>18</sup> Okrem tradičnej podpory, na ktorú sa tu odkazuje, by sa v rámci programov mali vyplácať pravidelné granty čo najskôr pred začatím projektov (aby účastníci nemuseli platiť vopred).

organizácií podporujúcich osoby s nedostatkom príležitostí) alebo organizácie, ktoré sa na programe zúčastňujú prvýkrát. Pre tieto akcie je charakteristická menšia a flexibilnejšia výška grantu, jednoduchšie administratívne požiadavky a požiadavky na podávanie správ, ako aj kratšie trvanie projektov. Okrem toho by sa tieto akcie mali chápať ako cesta k iným možnostiam financovania, ktorá im umožňuje rásť a budovať kapacity pomocou rôznych akcií ponúkaných v rámci programov.

### **g) Možnosti postupného budovania kapacity**

Rôzne formáty projektov v rámci programu Erasmus+ a Európskeho zboru solidarity umožňujú sprostredkovať cezhraničné skúsenosti podľa potrieb a možností ľudí (najmä osôb s nedostatkom príležitostí) v rôznych fázach ich života, čím sa postupne buduje kapacita. Organizácie sa nabádajú k tomu, aby využívali programy ako nástroje na osobný a vzdelávací rozvoj účastníkov.

### **h) Formát projektov a trvanie mobility**

Krátkodobá mobilita a mobilita malého rozsahu môžu byť prvou skúsenosťou pre jedincov s nedostatkom príležitostí, ktorí sa pre svoju situáciu nemôžu zúčastniť na mobilite štandardnej dĺžky alebo sa na ňu necítia pripravení. Prvá skúsenosť môže týmto skupinám pomôcť v tom, aby ako ďalší krok zvážili účasť na dlhodobjších a väčších projektoch. Okrem toho na skupinové projekty môžu nadväzovať individuálne aktivity a krátku fyzickú mobilitu možno skombinovať s online skúsenosťami v podobe účasti na virtuálnej mobilite a zmiešaných intenzívnych programoch.

### **i) Európske aktivity na miestnej úrovni**

Určité akcie poskytujú vzdelávacie príležitosti na miestnej úrovni – vždy v kombinácii so silným európskym rozmerom – prostredníctvom zapojenia medzinárodných účastníkov, témy projektu alebo ich kombinácie. Tieto druhy aktivít môžu byť prvou skúsenosťou s programami pre tých účastníkov, ktorým chýba sebedomie na to, aby sa prvýkrát zapojili do činností v zahraničí. U účastníkov s nedostatkom príležitostí môžu tieto európske projekty v známejšom prostredí slúžiť ako premostenie k iným cezhraničným skúsenostiam.

### **j) Online výmeny**

Program takisto ponúka medzikultúrne výmeny online ako dodatočnú a doplnkovú možnosť pre účastníkov s nedostatkom príležitostí. Projekty, ako sú virtuálne výmeny, prepájajú ľudí z rôznych geografických regiónov v rámci tematických projektov. Tieto online výmeny môžu byť takisto premostením k fyzickej cezhraničnej mobilite v neskoršej fáze a mali by ju dopĺňať, a nie nahrádzať. Virtuálne triedy a virtuálny vzdelávací priestor sa používajú na dištančné vzdelávanie, ale aj na posilnenie tútorskej podpory pre študentov, ktorí sa zúčastňujú na mobilite.

### **k) Podpora výučby jazykov**

Vzhľadom na to, že jazyková kompetencia sa bežne uvádza ako prekážka v účasti na programoch, programy zahŕňajú príležitosti jazykového vzdelávania na podporu aktivít v rámci mobility. Táto podpora sa poskytuje buď prostredníctvom online jazykovej podpory programu Erasmus+ alebo prostredníctvom iných jazykových stimulov, ak online jazyková podpora nie je dostupná, alebo na aktivity, ktoré si vyžadujú osobitné jazykové vzdelávanie. Ak online vzdelávanie nie je vhodným nástrojom na oslovenie cieľových skupín, môže sa poskytovať v iných formách, napríklad používaním posunkovej reči.

## **6. Úloha organizácií pri príprave a zavádzaní projektov a nadväzovaní na ne**

Žiadajúce organizácie by sa vo svojich projektoch mali zaoberať inklúziou a rozmanitosťou. Organizácie zohrávajú kľúčovú úlohu v premene inklúzie na realitu, najmä pokiaľ ide o organizačný rozvoj (nadobúdanie a budovanie väčšej kapacity na prácu s projektmi zameranými na inklúziu a jej šírenie v rámci organizácie) a dosah na účastníkov a interakciu



s nimi pred, počas a po projekte. Vykonávanie týchto aktivít a projektov podporujú tieto usmernenia.

### **a) Vytváranie sietí a budovanie kapacity na účely inklúzie a rozmanitosti**

Organizácie sa vyzývajú, aby sa zaoberali inklúziou a rozmanitosťou v súlade so svojimi potrebami a potrebami svojej komunity. Zamestnanci, ktorí sa vo svojich organizáciách venujú konkrétne otázkam inklúzie a rozmanitosti a pracujú s účastníkmi s nedostatkom príležitostí, môžu ťažiť zo spolupráce s kolegami z iných organizácií, a tak podporovať osoby s nedostatkom príležitostí. Majú dobré predpoklady na to, aby v rámci programov organizovali projekty zamerané na inklúziu a rozmanitosť. Formáty programu a podporné štruktúry sú pre nich dobrou príležitosťou na to, aby si v rámci svojej organizácie vyvinuli vlastný prístup k inklúzii a rozmanitosti. Organizácie musia budovať kompetencie neustálou odbornou prípravou, hodnotením a rozvojom svojich kapacít na posilnenie sociálneho začlenenia a podporu rozmanitosti. S cieľom prispieť k budovaniu ich kapacity v tomto smere možno zabezpečiť rôzne formy podpory, ako sú školenia, podujatia zamerané na partnerské učenie a príležitosti na pozorovanie pri práci.

Pokiaľ ide o projekty mobility, organizácie by sa mali usilovať o reciprocitu v súvislosti s hostovaním účastníkov s nedostatkom príležitostí a v rámci svojich partnerstiev náležite plánovať svoje projekty. Poskytne sa tým príležitosť na zvýšenie dôvery a odborných znalostí v partnerstve. Organizácie realizujúce projekty mobility by mali podporovať spoluprácu medzi príslušnými zamestnancami s odbornými znalosťami v oblasti inklúzie a rozmanitosti v rámci organizácie.

Organizácie by takisto mali využívať príležitosti odbornej prípravy, ktoré programy ponúkajú. Prostredníctvom spolupráce alebo aktivít zameraných na nadväzovanie kontaktov organizovaných národnými agentúrami, podpornými centrami alebo inými skúsenými organizáciami, alebo prostredníctvom príležitostí, ktoré ponúkajú online platformy ako EPALe, School Education Gateway alebo eTwinning, môžu zvýšiť svoju kapacitu na realizáciu vysokokvalitných projektov, ktorých cieľom je podporovať inklúziu a rozmanitosť a vytvoriť sieť spoľahlivých partnerov. Tieto aktivity musia byť organizované tak, aby boli prístupné pre všetkých, a to aj z logistického hľadiska.

### **b) Spravodlivý a transparentný výber účastníkov**

Vo výberových konaniach organizácií by sa mala zohľadňovať spravodlivosť a inklúzia, pričom zásluhy a motivácia uchádzačov by sa mali posudzovať celostne. Dôležité je vynakladať úsilie o udeľovanie rovného prístupu k príležitostiam a poskytovať personalizovanú podporu účastníkom na základe ich potrieb. S cieľom rozšíriť účasť sa organizácie vyzývajú, aby do poskytovaného vzdelávania začlenili príležitosti (ako napríklad „mobilitné okná“ v oblasti vysokoškolského vzdelávania), a mali by zvážiť rôzne formáty mobility (napr. zmiešanú a krátkodobú mobilitu), aby sa dostali k svojim cieľovým skupinám a uľahčili im účasť. Organizácie sa vyzývajú, aby využívali rôzne formáty projektov v rámci programov na základe potrieb cieľových skupín.

### **c) Zvyšovanie informovanosti a osveta**

Osvetové činnosti majú pre programy najzásadnejší význam, aby sa zabezpečilo, že o všetkých príležitostiach sa bude vedieť a že sa oslovia tie cieľové skupiny, ktoré čelia ťažkostiam pri prístupe k programom.

Organizácie by mali zvyšovať informovanosť o rôznych príležitostiach a mechanizmoch podpory. Osoby s nedostatkom príležitostí by sa mali oslovovať v ich príslušných osobných prostrediach s prístupom prispôsobeným ich osobitným informačným potrebám. Dôležitým faktorom úspechu pri poskytovaní informácií nedostatočne zastúpeným skupinám je spolupráca so zainteresovanými stranami pracujúcimi s týmito cieľovými skupinami na miestnej/regiónálnej úrovni.

Medzi konkrétne prístupy a opatrenia na oslovenie osôb s nedostatkom príležitostí patria:

- i) osobné stretnutia alebo podujatia s konkrétnymi skupinami osôb s nedostatkom príležitostí (napr. informačné dni venované týmto skupinám);

- ii) spolupráca s organizáciami a jednotlivcami pôsobiacimi v oblastiach úzko súvisiacich so začlenením osôb s nedostatkom príležitostí ako prostredníkmi pri oslovovaní konkrétnych cieľových skupín v prípade potreby;
- iii) ciele propagačné materiály a publikácie v príslušných jazykoch vrátane posunkovej reči a vo vhodných formátoch, ako sú veľké písmená, jednoducho čitateľný text a Braillovo písmo, s informáciami o tom, ako možno využiť dodatočné financovanie dostupné na podporu osôb s nedostatkom príležitostí;
- iv) jasne a zrozumiteľne formulované informácie a komunikácia. Vyhýbajte sa abstraktnému jazyku a zbytočnej zložitosti a v čo najväčšej miere využívajte vizuálne prvky;
- v) svedectvá, „ambasádori“ a vzory: bývalí účastníci s nedostatkom príležitostí a siete a organizácie absolventov, ako je Združenie bývalých študentov programu Erasmus (ESAA), ambasádori programu Erasmus alebo tzv. Europeers, môžu prispieť k propagácii programov medzi osobami s nedostatkom príležitostí tým, že priateľom, spolužiakom, zamestnancom vo svojej organizácii, novinárom alebo školám budú rozprávať o svojich vlastných skúsenostiach.

## **d) Príprava a podpora účastníkov vo všetkých fázach projektu**

Organizácie by mali účastníkov náležite pripraviť na projekt a podporovať ich pred, počas a po ich skúsenosti. Účastníkov by sa mali aktívne pýtať na ich potreby a získavať od nich informácie a tie by mali v čo najväčšej miere posudzovať a zohľadňovať vo všetkých fázach projektu, najmä pokiaľ ide o druh činností, ktoré sú pre nich vhodnejšie, a spôsob, akým sa realizujú.

### **i) Pred projektom**

Organizácie sa vyzývajú, aby v čo najväčšej miere zjednodušili svoje interné postupy týkajúce sa účasti na ich projektoch. Organizácie by mali podporovať potenciálnych účastníkov, aby sa zapojili do programov, a to pomocou pri administratívnej činnosti (registrácia, dokumenty, správy atď.). Malo by sa posilniť osobné postavenie účastníkov, mali by dostávať jazykovú podporu a kultúrnu prípravu a porozumieť tomu, čo sa od nich očakáva a koho majú kontaktovať, ak budú počas činností potrebovať vzdelávaciu, administratívnu a osobnú podporu.

### **ii) Počas projektu**

Činnosti by mali byť prispôbené potrebám účastníkov s nedostatkom príležitostí, napr. metodikami inkluzívnej výučby alebo podporou zo strany sprevádzajúcich osôb počas mobility. Organizácie by mali zabezpečiť širokú škálu podporných činností na uľahčenie sociálneho začlenenia a pozitívneho kontaktu s rozmanitosťou rôzneho druhu. V organizácii by mal byť zamestnanec alebo rovesník, s ktorým sa účastníci môžu porozprávať o svojej skúsenosti a predchádzať spolu akýmkoľvek ťažkostiam alebo ich riešiť.

Vzhľadom na silný vplyv, ktorý programy môžu mať na osoby s nedostatkom príležitostí, by sa mala osobitná pozornosť venovať úvahám o vzdelávacom procese a výstupoch počas projektu, ako aj dokumentácii rozvíjaných kompetencií po alebo pred skončením projektu.

### **iii) Po projekte**

Organizácie by mali zhodnotiť skúsenosť s projektom a jej vplyv na účastníkov a podporovať uznanie tejto vzdelávacej skúsenosti. Vyzývajú sa, aby účastníkov po návrate zapájali do miestnych činností (informačné, podporné činnosti) s cieľom maximalizovať skúsenosť a motivovať budúcich účastníkov.

### **e) Nabádanie k účasti v komunite a jej podpora**

Programy majú pozitívny vplyv na sociálne začlenenie a venovanie sa rozmanitosti nielen u tých ľudí, ktorých sa priamo týkajú. Činnosti súvisiace s inklúziou by mali byť úzko prepojené s potrebami komunity. V tejto súvislosti by organizácie mali nabádať účastníkov, aby sa počas svojho projektu zúčastňovali v miestnych komunitách a na činnostiach súvisiacich s angažovanosťou a získavali za to uznanie rôznym spôsobom. Takisto sa do nich môžu zapájať bývalí účastníci a miestni účastníci, ktorí (zatiaľ) nie sú schopní zúčastniť sa na fyzickej mobilite, aby sa zvýšil miestny vplyv medzinárodnej činnosti. Ak je to možné, organizácie by mali prostredníctvom existujúcich nástrojov uznávať dobrovoľnícku činnosť účastníkov.

## **7. Úloha národných agentúr, podporných centier a Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA)**

Národné agentúry zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore projektov, aby boli projekty čo najinkluzívnejšie a najrozmanitejšie. Aby sa programy vykonávali jednotne a účinne, od národných agentúr sa vyžaduje, aby dodržiavali viaceré spoločné usmernenia, s flexibilitou potrebnou na prispôbenie sa svojmu domácejmu kontextu. Kľúčovými aktérmi pri podpore a zavádzaní tejto stratégie, a to najmä v oblastiach získavania vedomostí, koncipovania a vykonávania aktivít zameraných na budovanie kapacít pre zamestnancov národnej agentúry a prijímateľov v rámci programov, sú podporné centrá, ktoré poskytujú podporu pri realizácii programov.

Rovnako dôležitú úlohu zohráva aj Európska výkonná agentúra Komisie pre vzdelávanie a kultúru (EACEA), a to v prípade oblastí programov, ktoré sa riadia centrálnou. V partnerských krajinách sú na priblíženie programu cieľovým skupinám uvedeným v tejto stratégii kľúčové delegácie EÚ a (ak existujú) aj národné kancelárie Erasmus+.

Národné agentúry, podporné centrá a EACEA by mali zvyšovať informovanosť o rôznych možnostiach a mechanizmoch podpory pre projekty zamerané na podporu inklúzie a rozmanitosti. Osoby s nedostatkom príležitostí by sa mali oslovovať v ich príslušných osobných prostrediach, a to prostredníctvom organizácií, ktoré s nimi pracujú, a prispôbením prístupu ich osobitným informačným potrebám.

Okrem toho sa všetky štruktúry vykonávajúce programy Erasmus+ a Európsky zbor solidarity vyzývajú, aby uvažovali nad prístupnosťou, inklúziou a rozmanitosťou vo svojich vlastných štruktúrach a činnostiach. Príkladom toho je zabezpečenie prístupnosti miest konania podujatí, tlmočenia do posunkovej reči a/alebo titulok na podujatiach, dostupnosti webových sídiel a materiálov, zohľadňovanie rozmanitosti pri náboře, ako aj v rámci svojej skupiny odborníkov a hodnotiteľov.

Pri zavádzaní tejto stratégie a zvyšovaní informovanosti o nej sa všetci zapojení aktéri zaväzujú, že budú udržiavať pravidelný kontakt s organizáciami a odborníkmi pôsobiacimi v príslušných oblastiach a že s nimi budú viesť konzultácie.

### **a) Informovanie a zvyšovanie povedomia**

Národné agentúry zohrávajú dôležitú úlohu v osvetových a informačných činnostiach vo svojej krajine. Svoju informačnú stratégiu by mali prispôbiť konkrétnym cieľovým skupinám podľa svojich vnútroštátnych okolností. Vyzývajú sa, aby verejne komunikovali o svojich vnútroštátnych akčných plánoch v oblasti inklúzie a rozmanitosti a pri udeľovaní projektov zameraných na inklúziu a rozmanitosť zabezpečili najvyššie štandardy transparentnosti.

Národné agentúry musia takisto vypracovať vhodné a dostupné informačné materiály, používať rôzne kanály na oslovenie a informačné kanály a mali by sa proaktívne zameriavať na organizácie pôsobiace v oblastiach úzko súvisiacich s inklúziou a s rozmanitosťou a kontaktovať ich. Mali by vypracovať a poskytovať informačné materiály v dostupných jazykoch vrátane posunkovej reči a vo vhodných formátoch, zhromažďovať a využívať príklady osvedčených postupov a ponúkať zainteresovaným stranám možnosti na nadväzovanie kontaktov.



## **b) Podporný prístup**

Národné agentúry musia organizátorom projektov zameraných na inklúziu a rozmanitosť poskytovať systematickú, spravodlivú a na mieru šitú podporu vo všetkých fázach projektového cyklu. Mimoriadne dôležité to je v prípade organizácií, ktoré sa zúčastňujú na programe po prvýkrát, a žiadateľov pracujúcich s osobami s nedostatkom príležitostí, aby sa odstránili prekážky ich plnej účasti.

Národné agentúry môžu sami poskytovať tento podporný prístup alebo zaviesť systémy multiplikátorov, koučov, projektových návštev, konzultácií cez telefón, sociálne médiá alebo e-mail atď.

Medzi ich úlohy patrí vymedzenie úrovni dodatočnej podpory na základe ich domácich okolností a podľa transparentného súboru kritérií. Národné agentúry musia na zavedenie tohto prístupu vyčleňovať dostatočné ľudské a finančné zdroje, a to účinným a nepretržitým spôsobom.

## **c) Strategická akcia**

Národné agentúry musia vypracovať národný akčný plán pre programy Erasmus+ a Európsky zbor solidarity zameraný na inklúziu a rozmanitosť na základe miestnej reality v krajine, vždy však v súlade so stratégiou na európskej úrovni. Národné agentúry sa môžu zamerať na strategické priority (napr. podpora skupín čeliacich jednému alebo viacerým faktorom vylúčenia), nesmú však vylučovať žiadne iné cieľové skupiny, ak podávajú žiadosť.

V pracovných programoch agentúr sa musia uvádzať akcie, ktoré prispievajú k národnému akčnému plánu a k stratégii na európskej úrovni.

Musia verejne komunikovať o svojich vnútroštátnych akčných plánoch v oblasti inklúzie a rozmanitosti a pri udeľovaní projektov zameraných na podporu inklúzie a rozmanitosti zabezpečovať najvyššie štandardy transparentnosti.

## **d) Pracovník pre inklúziu**

Každá národná agentúra musí vymenovať aspoň jedného pracovníka pre inklúziu a rozmanitosť, ktorý bude v národnej agentúre koordinovať akcie súvisiace s inklúziou a rozmanitosťou. Bude kontaktnou osobou pre danú tému pre iné národné agentúry, Komisiu a podporné centrá.

Okrem toho musia všetci zamestnanci národných agentúr poznať svoju národnú stratégiu a stratégiu EÚ a vykonávať ich vo všetkých akciách v rámci programov.

V tejto súvislosti by pracovníci pre inklúziu mali pomáhať uplatňovať inklúziu a rozmanitosť v rámci svojej národnej agentúry a vymieňať si svoje odborné znalosti a vedomosti o inklúzii a rozmanitosti s kolegami. Takisto by mali začať začleňovať túto problematiku do projektov a pomáhať mapovať cieľové skupiny, ktorých sa prostredníctvom tejto stratégie možno nepodarilo uspokojivo osloviť.

## **e) Odborná príprava a vytváranie sietí pre organizácie, zamestnancov národných agentúr a odborných hodnotiteľov**

Národné agentúry a podporné centrá musia organizovať podujatia na odbornú prípravu, vytváranie sietí a zviditeľňovanie pre organizácie pôsobiace v oblastiach úzko súvisiacich s inklúziou a s rozmanitosťou, a to na vnútroštátnej, ako aj nadnárodnej úrovni. Dialóg medzi organizátormi projektov zameraných na podporu inklúzie a rozmanitosti a zástupcami programov je prínosný pre všetky zapojené strany.

Okrem iných vnútroštátnych nástrojov je dôležitým nástrojom na budovanie kapacity a vytváranie sietí aj koordinované využívanie činností v oblasti odbornej prípravy a spolupráce v rámci programu Erasmus+ a činností v oblasti vytvárania sietí v rámci Európskeho zboru solidarity.

Zamestnanci národných agentúr a odborníci zapojení do posudzovania projektov zároveň potrebujú samostatnú odbornú prípravu zo strany príslušných odborníkov, aby sa v sieti

národných agentúr budovala kapacita na lepšie hodnotenie a riadenie projektov zameraných na podporu inklúzie a rozmanitosti. Osobitná pozornosť by sa mala venovať tomu, aby sa potenciál projektov zameraných na inklúziu a rozmanitosť využil v plnej miere a aby sa úspešné projekty rozšírili.

Národné agentúry sa vyzývajú, aby začlenili osoby s nedostatkom príležitostí do svojej skupiny hodnotiteľov a hodnotiacich výborov s cieľom nadviazať na ich odborné znalosti a podeliť sa o ne s inými hodnotiteľmi, zvyšovať informovanosť a zabezpečiť lepšie hodnotenie projektov. Aby sa lepšie identifikoval potenciál, uplatňovali a poskytovali usmernenia k projektom, ktorých cieľom je podporovať inklúziu a rozmanitosť, zamestnancom národných agentúr a odborným hodnotiteľom sa poskytujú osobitné usmernenia a špecifické príležitosti odbornej prípravy.

## **f) Monitorovanie a podávanie správ**

Národné agentúry musia na požiadanie a v požadovanej forme Komisii poskytovať informácie o viacerých ukazovateľoch, ktorými sa sleduje pokrok dosahovaný vo vykonávaní stratégie.

Agentúry musia zabezpečiť, aby boli údaje uchovávané v nástrojoch IT na vnútroštátnej úrovni čo najspoľahlivejšie. Takisto musia zaistiť, aby projekty propagované ako najlepšie postupy v oblasti inklúzie a rozmanitosti mali vysokú kvalitu.

## **g) Synergie s inými programami**

Národné agentúry musia podporovať prijímateľov, aby pre svoj projekt zameraný na inklúziu a rozmanitosť našli najvhodnejšiu akciu (formát projektu) v rámci programov alebo aby našli iné/dalšie možnosti financovania. Relevantnými príkladmi sú iné programy, ako je Európsky sociálny fond plus, Horizont Európa, Digitálna Európa, Kreatívna Európa alebo schémy financovania v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru.

Agentúry musia u prijímateľov podporovať rôzne formáty projektov v rámci programov, aby osobám s nedostatkom príležitostí, s ktorými pracujú, pripravili pôdu pre rôzne skúsenosti.

Osvedčené postupy týkajúce sa synergií s inými programami by sa mali dokumentovať a šíriť s cieľom znásobiť ich využitie a uvoľniť ich plný potenciál.

## **8. Inšpirácia z úspešných skúseností a osvedčených postupov**

Európska komisia z predchádzajúcich programov identifikovala viaceré skúsenosti a osvedčené postupy, ktoré sa vymieňajú prostredníctvom online platforiem. Tieto zdroje poskytujú prístup k postupom, materiálom a dokumentácii na tému inklúzia:

- platforma s **výsledkami projektov programu Erasmus+** – prístup ku všetkým projektom financovaným z programu Erasmus+, ktoré možno vyhľadávať podľa témy, roku, krajiny atď., s možnosťou identifikovať úspešné projekty zamerané na inklúziu a rozmanitosť, a ich výsledky
- **Podporné centrum SALTO pre inklúziu a rozmanitosť** – odborná príprava, publikácie alebo zdroje na medzinárodnú prácu s mládežou s účastníkmi s nedostatkom príležitostí
- **strategické partnerstvo pre inklúziu** – konzorcium národných agentúr, ktoré vyvinuli strategický prístup v oblasti mládeže zameraný na oslovenie a zapájanie cieľových skupín v rôznych krajinách
- **EPALE** – otvorená komunita v oblasti vzdelávania dospelých s tematickou časťou o podpore učiacich sa (napr. prekážky, sociálne začlenenie, zdravotné postihnutie)
- **School education Gateway** – európska online platforma pre školské vzdelávanie, ktorá obsahuje súbor nástrojov na podporu inkluzívneho vzdelávania

- **databáza výsledkov projektov Európskeho zboru solidarity** – poskytuje prístup ku všetkým projektom financovaným z Európskeho zboru solidarity
- **Eurodesk** – európska sieť poskytovateľov informácií o rôznych druhoch vzdelávacej mobility pre mladých ľudí a osoby, ktoré s nimi pracujú. Eurodesk obsahuje „vyhľadávač príležitostí“ a jeho výsledky využíva **Európsky portál pre mládež**

Okrem toho štruktúry vykonávajúce programy a organizácie, ktoré dostávajú finančné prostriedky, by mali aktívne predstavovať inšpirujúce príklady a osvedčené postupy z projektov v rámci programu Erasmus+ a Európskeho zboru solidarity zameraných na inklúziu a rozmanitosť. Tieto informačné činnosti možno vykonávať prostredníctvom rôznych kanálov, napríklad elektronickou alebo tlačenou formou, partnerskou výmenou informácií alebo s pomocou bývalých účastníkov pôsobiacich ako ambasádori a multiplikátori.